

Dr. Özen Aşut*, Dr. Sibel Kalaça**

Özet

Sigara içme alışkanlığı; yaygınlığı ve bilinen sağlık etkileri nedeniyle ülkemizin önemli sağlık sorunları arasında yer almaktadır. Ancak daha önemlisi, bir halk sağlık sorunu olarak kabul edilen bu alışkanlığın, özellikle de hekimler arasında toplumun diğer kesimleri gibi yaygın olmasıdır. Yakın zamanlara dek, Türkiye'de hekimlerle ilgili yapılmış çeşitli yerel araştırmaların verileri, erkek hekimler arasında sigara içme sıklığının genel toplumdaki hız olan %62.8'e yaklaşmakta, kadın hekimlerde ise toplumdaki hız olan %24.3'ü aşmakta olduğunu göstermekteydi. Ancak son iki yıl içinde gerçekleştirilmiş olan iki araştırmanın sonuçları, kadın hekimlerde sigara içme hızının değişmemesine karşılık, erkek hekimlerde hafif bir düşüş olduğunu; bu nedenle de hekimlerdeki genel sigara alışkanlığı hızının %40'lı değerlere doğru gerilediğini ortaya koymuştur.

Ankara ilinde, 1999 yılı Haziran ayında yapılan bu çalışma, Türk Tabipleri Birliği (TTB) 48. Büyük Kongresi'ne katılan TTB Büyük Kongre delegeleri ve tabip odası yöneticileri arasında sigara içme davranışının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Daha önce 1993 yılında yapılmış olan benzer bir araştırma ile karşılaştırma yapılarak, Türk Tabipleri Birliği yöneticileri arasında sigara alışkanlığındaki değişimin izlenmesi hedeflenmiştir.

TTB 48. Büyük Kongresi'ne katılan 101 hekim arasında yapılan tanımlayıcı tipteki bu çalışmaya 74 hekim katılmıştır. Katılım oranı %73.2'dir

Sigara içme alışkanlığı açısından değerlendirildiğinde hekimlerin %39.2'si (29 kişi) "halen içiyor", %29.7'si (22 kişi) "içmiş-bırakmış (eski tiryaki)", %31.1'i ise "hiç içmemiş" olarak sınıflandırılmaktadır. Erkek hekimlerin %40.3'ü, kadın hekimlerin %33.3'ü halen sigara içmektedir. Kadınlar arasında hiç içmemiş olanların oranı erkeklere göre daha yüksektir (sırasıyla %50.0 ve %27.4). Yaş ilerledikçe sigara içme oranında azalma olduğu görülmüştür. Bu farklılık özellikle 40 yaşından sonra ortaya çıkmaktadır (p 0.05).

Türkiye'de hekimler arasında yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında, bu çalışmaya katılan hekimler arasında sigara içme sıklığının hem genel olarak, hem de erkek hekimler arasında daha düşük olduğu görülmüştür. Sonuçlar, son iki yıl içinde hekimler arasında yapılan araştırma sonuçlarına benzerlik göstermektedir.

TTBYöneticileri 1993 araştırmasında, her gün sigara içme hızı genelde %55.4, erkeklerde %53.8, kadın hekimlerde %61.1 olarak bulunmuştur. Bu çalışmanın sonuçları, genel hekim kitlesi gibi, TTB yöneticilerinin de sigara alışkanlığı açısından olumlu bir eğilime girdiğini düşündürmektedir. Ancak sonuçlar hekimler arasında sigara içme alışkanlığının halen yaygın denebilecek bir davranış kusuru olarak varlığını koruduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Sigara içme, hekimler, Türk Tabipleri Birliği Yöneticileri.

Abstract

Smoking habit is one of the major health problems of our country because of its high prevalence and of the well-documented health hazards of the addiction. In spite of the fact that smoking is evaluated as a public health issue, physicians of the country smoke as much as the rest of the population, which creates an important obstacle to the problem. Until recently, the evidence from various local studies revealed smoking rates close to the rate of 62.8% of the general men population among male physicians and rates exceeding the rate of 24.3% of the general women population among female physicians. However, the data from two recent studies in the past two years have shown that there is a slight decrease in the frequency of the smoking habit among male physicians, whereas it has remained about the same among female doctors. Thus, the over all smoking percentage for physicians has regressed to 40 per cents, accordingly.

This study was conducted in the June of 1999 in the city of Ankara, among physicians who attended the 48th Congress of the Turkish Medical Association (TMA). The objective of the study was to evaluate the smoking frequency among TMA executive doctors, for the follow-up of the trend of change in the habit by comparison to a similar study in 1993.

This was a descriptive study conducted among the 101 attendants of the 48th TMA Congress, where 74 physicians responded. The response rate was 73.2. In regard to the smoking habit, 39.2 % (29 persons) of the participants were smokers and 29.7% were ex-smokers, whereas 31.1% were never-smokers.

40.3% of male physicians and 33.3% of female physicians were current smokers.

The rate of never-smokers was higher among female physicians compared to men (50.0% and 27.4%, respectively). The rate of smoking decreases by age; there is a significant difference between the age groups under 40 and equal to or over 40 (p< 0.05).

In this study, the frequency of smokers was lower in general and for male physicians, in comparison to previous studies performed among physicians in Turkey. The results of this study are similar to other studies conducted among doctors in the last two years. In the 1993 study of TMA executives, the daily smoker rates were 53.8% for males and 61.1% for females, with a total smoking frequency of 55.4%. The results of the current study indicate that TMA executives, as well as the general physician population have entered a positive trend regarding the tobacco habit. Nevertheless, the results reveal that smoking still exists as a prevalent misbehaviour among physicians of the country.

Key Words: Smoking, physicians, Turkish Medical Association Executives.

Giriş ve Genel Bilgiler

Sigaranın zararlarının anlaşılmaya başladığı 1950 yılından bu yana yapılan çalışmalar, 70 binin üstünde bilimsel araştırma ve yayın, sigaranın hiç kuşkuya yer bırakmayacak biçimde zamansız ölüme ve sakatlığa yol açtığını ortaya koymuştur (1). Tütün kullanımı, insanın kendisinin neden olduğu epidemilerin en zararlısı olarak değerlendirilmekte ve bütün dünyada milyonlarca insanın yaşamını tehdit etmektedir (2). Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, 1950 ile 2000 yılları arasında 62 milyon kişi sigaraya bağlı nedenlerle yaşamını yitirmiştir. Uzun süreli tiryakilikte sigarayla ilişkili ölüm oranı 1960'larda 1:4 iken, 1990'larda bu oran 1:2'ye yükselmiştir. Başka bir deyişle, artık sigara tiryakisi her iki kişiden biri, sigarayla ilişkili nedenlerle ölmektedir. Günümüzde geçerli olan sigara içme eğilimleri aynen sürerse, 2025 yılında 10 milyon kişi olmak üzere, halen yaşamakta olan 500 milyon insanı sigara öldürecek (1), (3), (4), (5).

Tütün kullanımı, "gelişmekte olan ülkeler" sınıflamasında yer alan Türkiye'de de önemli bir sağlık sorunu olarak etkin bir mücadeleyi gerektirmektedir. Ülkemizde 1988'de yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre erkekler arasında sigara içme yaygınlığı %62.8, kadınlarda ise %24.3'tür (6).

Toplumda sigara içme sıklığının azaltılması, çeşitli yöntemlerin bir arada kullanıldığı, toplum katılımıyla birlikte özellikle sağlık çalışanlarının etkin ve inançlı desteğini gerektiren, uzun erimli bir mücadele ile olasıdır. İngiltere deneyimi, bu konuda hekim tutumunun etkisini ortaya koyan eğitici bir örnektir.

İngiltere'de Richard Doll ve A. Bradford Hill'in 1950-1990 yılları arasında yürüttüğü 40 bin erkek hekim üzerinde yapılan araştırmanın sonuçları, İngiliz hekimlerinin sigara alışkanlığına ilişkin davranışlarında belirleyici rol oynamıştır. Araştırma kapsamındaki hekimlerin birçoğu halen yaşamaktadır ve British Medical Journal'da ilk raporu okuduklarında sonuçların kendilerinde yarattığı derin etkiyi anımsamaktadırlar (7). Bu çalışmanın son raporu, gene British Medical Journal'da 1994 yılında yayımlanmıştır. Böylece İngiltere'de hekimler, yalnızca sigaranın yarattığı tehlikeler konusunu araştıran öncü meslek grubu olmakla

kalmamış; aynı zamanda büyük bir prospektif araştırmanın öznelere oluşturmuş ve sigara alışkanlığından belirgin ölçüde vazgeçerek toplumu da etkilemişlerdir (8).

Sonuçta, İngiltere'de önce hekimler, sonra diğer sosyoekonomik gruplar sigarayı bırakmaya başlamışlardır. Başka bir deyişle, hekimlerin sigara alışkanlığına ilişkin tutum ve davranışlarının, 40 yıl süren bu prospektif çalışma sürecinde hızla değişmesi, İngiliz toplumunu doğrudan etkilemiştir (7), (8). İngiltere deneyimi, sigara alışkanlığı ile savaşta hekimlerin rolünü çok açık ve kesin bir biçimde ortaya koymuştur. Dünyanın diğer ülkelerinde de sigara alışkanlığında hekim ve toplum, koşut özellikler göstermektedir. Kimi gelişmiş ülkelerde bile, hekimlerde sigara içme hızları oldukça yüksektir. Özellikle Akdeniz ülkelerinde hekimlerin genelde topluma kötü örnek olduğu söylenebilir. Avrupa ülkelerinden İspanya, İtalya, Portekiz ve Lüksemburg'da, hekimlerde sigara içme düzeyleri, genel toplumun değerlerinin üstündedir (8), (9).

Türkiye'de de durum Akdeniz ülkelerine benzemektedir (9). Bu açıdan, sigara ile savaşta ülkemizin önündeki en önemli zorluklardan birisi, hekimler ve diğer sağlık çalışanları arasında sigara içme alışkanlığının yaygınlığıdır. Hekimler arasında yapılan çeşitli

Tablo 1. Araştırmaya katılanların yaş ve cinsiyetlerine göre dağılımları (Ankara, 1999)

	Sayı	%
Cinsiyet (n=74)		
Erkek	62	83.8
Kadın	12	16.2
Yaş grubu (n=74)		
25-29	3	4.1
30-34	21	28.4
35-39	21	28.4
40-44	13	17.6
45+	16	21.6

Tablo 2. Araştırmaya katılanların unvanlarına göre dağılımı (Ankara, 1999)

Unvan	Sayı	%
GP/AH *	44	59,5
Uzman	18	24,3
Halk Sağlığı	7	9,5
Diğer **	5	6,8
Toplam	74	100,0

*Genel pratisyen/Aile hekimi

**Araştırma görevlisi

Tablo 3. Araştırmaya katılanların cinsiyete ve sigara içme durumlarına göre dağılımı (Ankara, 1999)

Sigara içme durumu	Erkek		Kadın		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Halen sigara içen	25	40.3	4	33.3	29	39.2
İçmiş-bırakmış	20	32.3	2	16.7	22	29.7
Hiç içmemiş	17	27.4	6	50.0	23	31.1
Toplam	62	100.0	12	100.0	74	100.0

Tablo 4. Araştırmaya katılanların yaş grupları ve sigara içme durumlarına göre dağılımı (Ankara, 1999)

Yaş grupları	Halen sigara içen		Sigara içmeyen *		Toplam**	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
25-39	23	51.1	22	48.9	45	60.8
40 ve üzeri	6	20.7	23	79.3	29	39.2
Toplam	29	39.2	45	60.8	74	100.0

* (İçmiş bırakmış+hiç içmemiş), ** Sütun yüzdesi, diğerleri satır yüzdesidir, $\chi^2 = 6.84$ $sd=1$ $p=0.008$

Tablo 5. Araştırmaya katılanların unvanları ve sigara içme durumlarına göre dağılımı (Ankara, 1999)

Unvan	Halen sigara içen		Sigara içmeyen *		Toplam **	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
GP/AH	20	45.5	24	54.5	44	63.8
Uzman (Halk Sağlığı dahil)	6	24.0	19	76.0	25	36.2
Toplam	26	37.7	43	62.3	69	100.0

* (İçmiş bırakmış+hiç içmemiş), ** Sütun yüzdesi, diğerleri satır yüzdesidir, $\chi^2 = 3.12$ $sd=1$ $p=0.077$

Tablo 6. Araştırmaya katılanların günlük sigara içme durumu (Ankara, 1999)

Günlük sigara sayısı	Sayı	yüzde
5'in altında	4	14.3
5-20 adet	12	42.9
20'nin üstünde	12	42.9
Toplam*	28	100.0

* Bir kişi yanıt vermemiştir.

Tablo 7. Araştırmaya katılanların yaşına göre sigaraya başlama dağılımı (Ankara, 1999)

Sigaraya başlama yaşı	Halen içenler		İçip-bırakmış olanlar*	
	Sayı	%	Sayı	%
11-17	7	24.1	9	42.9
18-24	18	62.1	12	57.1
25-30	4	13.8	-	-
Toplam	29	100.0	21	100.0

* Bir kişi yanıt vermemiştir.

yerel araştırmalarda sigara içme hızı, erkek hekimlerde genel toplum değerlerinin biraz altında, kadınlarda ise kadın nüfus sigara içme hızlarının üstündedir. Hekimlerde yapılan yerel araştırmalar arasında, sigara içme hızı yüksekliği açısından ilk sırayı Türk Tabipleri Birliği (TTB) yöneticileri almaktadır. 1993 yılında gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına göre, TTB yöneticilerinde genel sigara içme sıklığı %55.4 olup, erkek hekimlerde %53.8, kadın hekimlerde ise %61.1'dir (10).

Hekimlerin ve meslek örgütlerinin sigara alışkanlığıyla ilgili tutum ve davranışlarının

topluma doğrudan etkisi olduğu düşünüldüğünde, bu durumun sigarayla savaşımında ne denli önemli bir engel olduğu daha iyi anlaşılabilir.

Son iki yıl içinde yapılan iki araştırmanın sonuçları, kadın hekimlerde sigara içme hızının değişmemesine karşılık, erkek hekimlerde hafif bir düşüş olduğunu; bu nedenle de, hekimlerin sigara içme hızının genelde yüzde 40'lı değerlere doğru hafifçe gerilediğini göstermektedir (4), (11).

Amaç

Bu çalışmanın amacı, Türk Tabipleri Birliği yöneticileri arasında sigara içme alışkanlığı ile ilgili durumu saptamak; elde edilen verileri 1993 yılında yapılmış olan benzer bir araştırmanın sonuçları ile karşılaştırarak, hekimleri yönlendirmesi gereken meslek örgütü yöneticilerinde sigara alışkanlığı ile ilgili davranış değişikliğini izlemektir.

Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı tipteki bu çalışma, Ankara ilinde 1999 Haziran ayında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın evrenini Türk Tabipleri Birliği (TTB) 48. Büyük Kongresi'ne katılan, Büyük Kongre delegesi ve tabip odası yönetim kurulu üyesi olan, bir başka deyişle "TTB yöneticisi" hekimler oluşturmuştur. Örneklem seçilmemiş, kongre katılımcısı hekimlerin tümüyle görüşülmesi planlanmıştır. Araştırmaya Kongre'de bulunan 101 TTB yöneticisinden

74'ü katılmıştır; katılım oranı %73.2'dir. Veriler kişilerin kendi kendilerine yanıtladıkları anket aracılığı ile elde edilmiştir. Anket formları Kongre salonunda dağıtılmış, katılımcılardan isimlerini belirtmeksizin anketi yanıtlamaları istenmiştir. Çalışmada kullanılan anket formu, Avrupa tabip birliklerince yürütülmekte olan "Avrupa'daki Hekimlerde Sigara İçme Prevalansı Araştırması"nın standart anket formundan elde edilmiştir (Ek 1). Aynı form daha önce Türkiye çapında yapılan hekim araştırmasında da uygulanmıştır (4). Elde edilen veriler Spss for Windows programında değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan 74 hekimin 62'si erkek (%83.8), 12'si kadındır (%16.2). Hekimlerin yaşları değerlendirildiğinde, en büyük grubu 30-39 yaş grubunun oluşturduğu görülmektedir. Araştırmanın yapıldığı tarihte erkeklerin yaş ortalaması 39.7, kadınlarınki ise 36.5'tir (Tablo 1).

Araştırmaya katılanların unvana göre dağılımı, Tablo 2'de görülmektedir. Araştırmaya katılan hekimlerin yarısından fazlasını genel pratisyen/aile hekimi grubu (GP/AH) oluşturmaktadır. Hekimlerin %86.5'i, hasta ile yüz yüze gelinen bir birimde çalıştıklarını bildirmişlerdir.

Tablo 3'te hekimlerin cinsiyete göre ve genel olarak sigara içme durumları görülmektedir. Buna göre, erkek hekimlerin %40.3'ü, kadın hekimlerin %33.3'ü ve genel olarak tüm hekimlerin %39.2'si sigara tiryakisidir. Eski tiryakileri temsil eden %29.7 ile birlikte, hekimlerin %68.9'unun halen ya da geçmişte sigara ile ilişkisi olduğu görülmektedir. Bu oran erkeklerde %76.0, kadınlarda ise %50.0'dır. Tiryakilerin tümü, tütün olarak sigara kullanmaktadır. Yalnızca bir kişi hem sigara, hem de puro içtiğini belirtmiştir.

Tablo 4'te görüldüğü gibi 25-39 yaş grubundaki hekimlerin yarısı sigara içmekteyken 40 ve üzeri yaş grubunda bu oranın %20.7'ye düştüğü görülmektedir.

Uzman hekimlerle GP/AH'ler karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamakla birlikte, GP/AH'ler arasında sigara içenlerin oranının uzmanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6'da sigara içen hekimlerin içilen günlük sigara sayısına göre dağılımı görülmektedir. Tiryakilerin %43'ü günde 5-20

adet ve yine %43'ü 20'den fazla sigara içmektedir. Sigara içen toplam 4 kadın hekimden 2'si günde 20'nin üzerinde sigara içtiğini bildirmiştir.

Halen sigara içenlerin sigaraya başlama yaşı ortalaması 20.3 olup, en küçük ve en büyük yaş sırasıyla 12 ve 30'dur. Geçmişte sigara içip bırakmış olanların sigaraya başlama yaşı ortalaması 18.0'dır. (En küçük ve en büyük yaş sırasıyla 11 ve 24'tür.) Her iki grupta da hekimlerin yaklaşık %60'ının sigaraya 18-24 yaşında başladıkları görülmüştür.

Sigarayı bırakmış olanlar ortalama olarak 17 yıl sigara içmişlerdir.(En kısa ve en uzun içme süresi sırasıyla 2 ve 40 yıldır.) Halen sigara içenler, başlama yaşına göre değerlendirildiğinde, ortalama olarak 15 yıldır sigara içmektedirler.

Tartışma

Türk Tabipleri Birliği'nin 48. Büyük Kongresi'ne katılan delegeler ve tabip odası yöneticileri arasında yapılan bu çalışmada, 74 hekimin sigara içme durumu değerlendirilmiştir. TTB yöneticilerine genelleme yapılamamakla birlikte, bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, meslek örgütü yöneticiliği görevi bulunan hekimler arasında sigara alışkanlığının durumu konusunda bilgi vermektedir. Çalışmaya katılan ve TTB'de yöneticilik görevi bulunan tüm hekimlerin %39.2'si, erkek hekimlerin %40.3'ü ve kadın hekimlerin %33.3'ü sigara kullanmaktadır.Daha önce sigara içip bırakmış olanların oranı %29.7'dir.

Yakın zamanlara değin Türkiye'de gerçekleştirilmiş olan yerel araştırmalar, hekimlerin sigara içme düzeyinin, genelde %50 dolaylarında, erkeklerde %50'nin üstünde, kadınlarda %30-40 arasında olduğunu göstermektedir (4). Bu değerlendirmeye uymayan sonuçlar, yalnızca göğüs hastalıkları uzmanları arasında yapılan çalışmalarda elde edilmiştir; bu hekim grubunda sigara içme hızı %25 dolaylarındadır (12), (13).

Son iki yıl içinde hekimler arasında sigara alışkanlığını araştıran iki çalışmada, hekimlerin sigara içme hızlarında hafif düşüşler saptanmıştır (4), (11). Daha çok erkek hekimler arasında görülen bu değişim, ülkemiz hekimlerinin genel sigara içme hızını %40'lara doğru düşürmüştür. Türkiye genelinde yapılan bu iki araştırmada

hekimlerde sigara içme yaygınlığı sırasıyla %42.4 ve %43.1 olarak saptanmıştır. Bu çalışmada saptanan %39.2'lik hız, hekimler arasında sigara içme hızında görülen düşme eğilimine uygunluk göstermektedir. Kadın hekimler arasında sigara içme hızı önceki iki çalışmada sırasıyla %34.0 (4), %34.4 (11) bulunmuş olup; bu çalışmadaki sonuçla (%33.3) benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmanın sonuçları, 1993 yılında TTB yöneticisi olan 90 hekim arasında yapılan ve aynı yöntemle veri toplanan çalışma (10) ile karşılaştırıldığında, sigara içme sıklığında bir azalma olduğu görülmektedir. 1993 TTB yöneticileri araştırmasında erkek hekimlerde sigara içme sıklığı %53.8, kadın hekimlerde %61.1, genelde ise %55.4 olarak saptanmıştır. 1999 yılında yinelenen çalışmanın sonuçları, aradan geçen altı yıl içinde, TTB yöneticileri arasında hem genel olarak, hem de kadınlar ve erkekler arasında sigara alışkanlığı açısından olumlu bir gerileme olduğunu düşündürmektedir.

Sigarayı bırakan hekimlerin oranı %29.7'dir. TTB'nin Türkiye genelinde yapılan hekim araştırmasında bu değer %21.3 (4), TTB yöneticileri 1993 araştırmasında ise %27.9 bulunmuştur. Hiç sigara içmeyenlerin oranı, bu çalışmada %31.1, Türkiye araştırmasında %36.3 olarak saptanmıştır.

Sigara içme davranışı ile cinsiyet, hekimlik unvanı ve hasta ile yüz yüze gelme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ancak, GP/AH'lerde sigara tiryakisi olanların oranı daha yüksek bulunmuştur; bu bulgu önceki araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Önceki araştırmalarda olduğu gibi bu çalışmada da, sigara içme yaşla ilişkili bulunmuştur. Yaş ilerledikçe, sigarayı bırakma hızı yükselmekte ve sigara içme hızı azalmaktadır. Bu çalışmada, 40 yaş altı grupta 40 yaş ve üstü grupta sigara alışkanlığı düzeyi açısından istatistiksel olarak önemli bir fark saptanmıştır. Bu durum 40 yaşından sonra çeşitli nedenlerle sigarayı bırakma yönünde bir eğilim olduğunu göstermektedir.

Sigara içen hekimlerin %42.9'u günde 20'nin üzerinde sigara tüketmektedir. Bu hız benzer hekim grubunda yapılan 1993 araştırmasında %50'ye yakın bulunmuştur (10). Günde bir paketin üstünde sigara içen yoğun tiryakilik düzeyindeki gerilemeye karşın, bu

değer halen Türkiye genelini kapsayan araştırmada bulunan %28 oranının ve başka araştırmaların sonuçlarının oldukça üstündedir (4), (14).

Bu çalışmada, sigaraya başlama yaşı ortalaması halen sigara içenlerde 20.3, sigarayı bırakmış olanlarda ise 18.0 bulunmuştur. Bu veriler, daha önce yapılmış birçok araştırmaların sonuçlarıyla uygunluk göstermekte ve hekimlerin tıp eğitimi sürecinde sigaraya başladığını ortaya koymaktadır (4), (10), (14). Sonuçta, bu verilere dayanarak, tıp eğitiminin sigaraya başlamayı engelleyici olamadığı savı bir kez daha doğruluk kazanmaktadır.

Sigarayı bırakmış olanlarda ortalama sigara içme süresi 17 yıldır. Bu bulgu da Türkiye araştırmasına uygunluk göstermektedir (4).

TTB'nin 48. Büyük Kongresi'ne katılan TTB yöneticileri arasında yapılan bu çalışma, aynı kongrenin 41.sinde yapılan çalışma sonuçlarına kıyasla, hekimlerin sigara içme alışkanlığında olumlu bir gerileme olduğunu düşündürmektedir. Bu olumlu değişimde, aradan geçen altı yıllık sürede, ülkemizde sigara ile savaşım konusunda artmış olan duyarlılığın, 1996 yılında kabul edilen "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine İlişkin 4207 sayılı Yasa"nın ve sigara ile savaşımında TTB'nin giderek daha fazla ve daha etkin bir taraf olmasının etkileri olduğu söylenebilir. Ancak, hekimlerin topluma iyi örnek olma yolunda daha çok çaba göstermesi gerekmektedir.

Hekimlerin sigara içme alışkanlığının doğru ve sürekli olarak izlenebilmesi için, daha büyük ve temsil gücü olan gruplarda yapılacak çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Hekimlerin bu ve benzeri çalışmalara katılım konusunda gösterecekleri duyarlılık, sigara ile savaşım açısından uzun erimde önemli katkılar sağlayacaktır.

Dr. Özen Aşut

İletişim için: ozenasut@interaktif.gen.tr

Kaynaklar

- 1- World Health Organization World Health Report 1999. www.who.org/whr/1999/en/pdf/Chapter5.pdf
- 2- Napalkov, N P. Editorial. WHO Tobacco Alert, July 1994; 1.
- 3- Tobacco or Health: A Global Status Report. Geneva, World Health Organization.; 1997.
- 4- Aşut, Ö. Türkiye'de Hekimlerin Sigara Alışkanlığı. Ankara: Türk Tabipleri Birliği; 1999.
- 5- Lown, B. Tobacco and the Developing World.

First Virtual Congress of Cardiology (1999-2000), 28.9. 1999.

6- Sigara Alışkanlıkları ve Sigarayla Mücadele Kampanyası Kamuoyu Araştırması. PİAR.; 1988.

7- Doctors and Tobacco. Unpublished Data. Tobacco Control Resource Center, British Medical Association.; 1998.

8- Simpson, D. Medicine's Big Challenge: Doctors and Tobacco). Hampshire: Tobacco Control Resource Center.; 2000.

9- Aşut, Ö., Hekim ve Sigara. Ankara,: Türk Tabipleri Birliği.; 1993.

10- Aşut, Ö., Kalaça, S., Kılıç, B. Tobacco Smoking Among Executives of the Turkish Medical Association . In: Tobacco and Health, Ed. Karen Slama. New York: Plenum Press; 1995.

11- Bilir, N., Doğan G. Yıldız, AN. Assessing Tobacco Control strategies in Turkey. Ankara: Hacettepe public Health Foundation; 2003. p. 43-46, 64.

12- Akpınar, M ve ark. Göğüs Hastanesi Çalışanlarında Sigara İçme Alışkanlığı. İçinde: Sigara ve Sağlık Ulusal Kongresi, 7-8 Kasım 1997, Özet Kitabı. İstanbul: 1997.

13- Çıkrıkçıoğlu, UÖ, Toraks Derneği Üyelerinin Sigara Konusundaki Tutum ve Davranışları. İçinde: Sigara ve Sağlık Ulusal Kongresi, 7-8 Kasım 1997, Özet Kitabı. İstanbul: 1997.

14- Bilir N, Doğan, G, Yıldız, AN. Sigara İçme Konusundaki Davranışlar ve Tutumlar (Ankara-Türkiye). Ankara: Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı; 1997.

Ek 1.

Avrupa'da Hekimlerde Sigara İçme Prevalansı Araştırması

Anket Formu

A) Sizinle İlgili Bilgiler

1- Cinsiyet Erkek

Kadın

2- Doğum yılı 19

3- Tıp fakültesi mezuniyet yılı 19

4- Hekimlik unvanı

Genel pratisyen/Aile hekimi

Uzman

Halk sağlığı

Tıp öğrencisi

Diğer

5- Hasta ile yüz yüze gelen bir birimde mi çalışıyorsunuz?

Evet

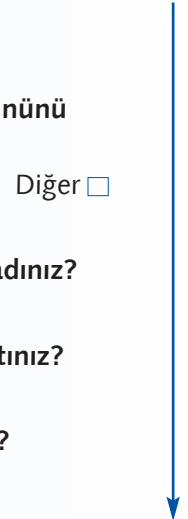
Hayır

B) Sigara İçme Alışkanlığınızla İlgili Bilgiler (Lütfen üç kolondan birisini doldurunuz)

Halen içiyor

İçmiş-bırakmış

Hiç içmemiş

7- Genellikle hangi tütün ürününü kullanıyorsunuz?

Sigara Puro Diğer

7- Genellikle hangi tütün ürününü kullanırdınız?

Sigara Puro Diğer

8- Sigaraya hangi yaşta başladınız?

8- Sigaraya hangi yaşta başladınız?

9- İçtiğiniz tütün sigara ise, günde kaç adet içiyorsunuz?

5'in altında

5 ile 20 arası

20'nin üstünde

9- Sigarayı kaç yaşında bıraktınız?

10- Kaç yıl sigara kullandınız?

Anketi doldurduğunuz için teşekkür ediyoruz.